ANATOL EREMIA

Institutul de Filologie
(Chişinău)

AREALUL ONOMASTIC SÂNGEREI. NUMELE DE FAMILIE: ORIGINEA, STRUCTURA DERIVAȚIONALĂ, SEMNIFICAȚIA (I)

Abstract

This article is the first fragment of a linguistic study on the antroponymy of the Sangerei onomastic area. Designed as a dictionary, the study reflects specific aspects of the subject matter of the study: the etymological and derivational structure of family proper names, the lexical meaning of origin and further onymyc, geographical distribution by localities, first documentary attestation, directions and ways of spreading the onymycs in Romanian antroponymy. On the basis of synchronic and diachronic research of the repertoire of names there was established that antroponymy of Sangerei onomastic area is characterized by linguistic peculiarities common with that of any Bessarabian area and with that of the Romanian onomastic system in general.

Keywords: antroponym, anthroponymy, diminutive, onymyc formation, hipocoristic, derivational model, name, onomastic, first name, surname, toponym, toponymy.

Antroponimia arealului Sângerei se caracterizează prin aceleaşi trăsături lingvistice care sunt specifice întregului sistem onomastic basarabean şi românesc general. Actualmente formula oficială de nominație personală constă din două componente onimice: prenume (numele mic, numele individual pe care îl primeşte fiecare om la naştere) şi numele de familie (numele pe care îl poartă toți membrii unei familii).

Cele mai vechi nume de persoane în antroponimia românească sunt prenumele, acestea datând din cea mai veche perioadă a istoriei limbii române. Prenume moştenite de la daci, cu părere de rău, nu s-au păstrat, după cum nu s-au transmis direct de la strămoşii noştri antici (daci şi romani) nici nume de familie. Este discutabilă proveniența onimicelor *Albina, Doru, Floare(a), Nicoară, Sânziana, Soare*, interpretate de unii autori ca moştenite de la romani. Acestea, în opinia mai multor lingvişti, sunt de origine românească, fiind formate de la cuvintele comune *albină, dor, floare, soare* şi, respectiv, de la numele de sărbători *Sân(n)icoară, Sânziene.* Primele prenume au fost la origine, într-adevăr, cuvinte comune, apelative din lexicul comun: *Barbu, Bucur, Bunu, Doina, Doru, Lumina* şi *Luminița, Soare, Sorin* şi *Soriţa*. Unele dintre ele au devenit şi nume de familie, având utilizare destul de frecventă până în prezent (*Barbu, Bunu, Doru*).

A urmat apoi o perioadă a împrumuturilor de nume creştine, de origine greacă şi ebraică, răspândite prin cărțile de cult şi prin biserica creştină, a cărei limbă oficială, după

BDD-A6830 © 2012 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:50:06 UTC)

sec. al IX-lea, a fost mult timp la noi slavona: *Gheorghe, Ion, Mihail, Vasile* etc. Numele biblice (calendaristice) au dezvoltat în limba noastră multiple şi variate hipocoristice (nume scurte, trunchiate), diminutive şi variante populare: *Gheorghe – Gelu, George, Ghiță, Gică, Gicu, Gheorghiță, Gheorghieş; Mihail – Mihai, Mihăiță, Mihălaş, Mihăluță; Nicolae – Coliță, Culai, Culiță, Nicu, Nicuşor, Neculiță, Neculăieş*. Multe dintre aceste formații au devenit apoi şi nume de familie.

În antroponimia noastră au pătruns şi nume de origine slavă: *Dragu, Mircea, Radu, Stan, Vlad.* Din epoca modernă datează numele preluate din mitologia şi istoria veche greacă (nume de zei, de eroi), precum şi din antroponimia latino-romanică, din limbile occidentale: *Aurora, Diana, Didona, Minerva, Octavian, Titus, Traian, Venera, Angela, Elie, Mihaela (Michaela), Nicoletta.* Majoritatea acestor nume sunt de origine livrescă.

Prenumele vechi împrumutate, asemenea formațiilor onimice mai noi preluate din alte limbi, s-au încadrat fără mari dificultăți în sistemul antroponimic românesc, căpătând noi caracteristici şi însuşiri specifice idiomului de recepție: fonetice, derivaționale, gramaticale. Nu acelaşi lucru se poate spune despre numele impuse, introduse forțat, cum s-a procedat în Basarabia după 1812, în timpul dominației țariste. Prenumele autohtone, în perioada de oblăduire străină, au fost scoase din uz, în locul lor fiind propagate nume şi forme onimice ruseşti: *Afanasii, Dmitrii, Evghenia, Ivan, Marfa, Piotr, Procopii, Stepan, Vasilii.*

Cele mai vechi nume de persoane, după cum s-a menționat, sunt prenumele, numele mici, numele de botez. Primele nume de familie datează în fond din Evul Mediu (sec. XIII-XV). Cu această funcție apăreau de obicei numele părinților, în genitiv: *Ion al lui Vasile, Gheorghe al Mariei, Ioana lui Stan, Maria lui Pavel*. Acest mod de nominație personală s-a păstrat în mediul rural până în zilele noastre. De aici numele de familie actuale, cu articolul posesiv contopit: *Ababei, Aioanei, Alimoş (a lui Moş), Astanei.* Ulterior, pe cale cultă, s-a ajuns la formula cu ambele componente în nominativ: *Ion Vasile, Ioana Stan, Maria Pavel.* Au devenit nume de familie atât variantele calendaristice primare ale prenumelor (*Ilie, Ion, Pavel, Toma*), cât şi formele lor hipocoristice şi diminutivale (*Iliuță, Onică, Onuță, Oniță, Păvălaş*).

Unele nume de familie au la bază termeni de rudenie (*Bunu, Nanu, Nepotu, Tatu*), apelative referitoare la vârsta posesorilor (*Bătrânu, Căruntu, Copilu, Moşneagu*), supranume şi porecle (*Ciuntu, Dârzu, Forțu, Josu, Lungu, Mândru, Negru, Şchiopu*). Altele au rezultat din cuvinte ce denumesc diferite îndeletniciri, ocupații, meserii (*Ciobanu, Cojocaru, Croitoru, Grădinaru, Surugiu, Vizitiu*), din termeni ce indică starea socială, unele funcții şi ranguri din vechea societate (*Armaşu, Banu, Mazilu, Răzeşu, Vornicu*), din diferite etnonime (*Bulgaru, Grecu, Rusu, Sârbu, Tătaru*).

Numeroase sunt numele formate cu sufixele *-anu, -eanu, -escu.* Derivatele în *-escu* presupun o filiație de rudenie cu strămoşul ascendent, arătând originea personală primară a posesorilor: *Bănulescu, Ionescu, Pavelescu, Sorescu, Ştefănescu.* Formațiile în *-anu* şi *-eanu* indică atât proveniența personală, cât şi originea locală primară a purtătorilor de nume: *Boldureanu, Drăguşanu, Dumitreanu, Negreanu, Onceanu; Ardeleanu, Bănățeanu, Cogâlniceanu, Dobrogeanu, Soroceanu.*

BDD-A6830 © 2012 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:50:06 UTC)

Tipurile şi modelele de nume menţionate formează un sistem onimic complex şi bine constituit din punct de vedere lingval, specific comunităţii etnice româneşti. Lor le sunt caracteristice particularităţile şi însuşirile proprii limbii române: fonetice, lexicale, derivaţionale, gramaticale. Contactele cu alte limbi şi dialecte n-au afectat structura internă a onomasticii naţionale, ele având ca rezultat doar nişte împrumuturi de nume şi de forme, dar şi acestea ulterior adaptate, acomodate în limba română. Repercusiuni negative au avut asupra antroponimiei noastre schimbările produse forţat, în mod tendenţios, prin dispoziţii şi directive ale autorităţilor regimului ţarist. Procedeele de destrămare a sistemului antroponimic autohton practicate în trecut sunt bine cunoscute: (1) traducerea numelor de familie: *Bălanu – Belâi, Negru – Ciornâi, Moraru – Melnic, Rotaru – Kolesnik;* (2) substituirea sau modificarea numelor româneşti prin ataşarea unor formanţi ruseşti: *Apostol – Apostolov, Carp – Karpov, Dumitriu – Dimitriev, Eftode – Evtodiev, Lazăr – Lazarev, Zamfiriu – Zamfirov;* (3) denaturarea structurii fonetice a numelor: *Hanganu – Gangan, Harabagiu – Garabadji, Pescaru – Paskari, Pârcălabu – Parkalaba, Scoarţă – Skorţa.*

Documentele anterioare secolului al XIX-lea, inclusiv materialele recensămintelor din 1772-1773 şi 1774, nu includ niciun nume de familie *Colesnic* sau *Melnic* în localităţile de astăzi, cu cea mai mare frecvenţă a numelor respective. Nici pomină în documentele vechi de *Belâi* şi *Ciornâi* pentru satele în care apar aceste nume astăzi. Traducerile şi denaturările de tot soiul intervin mai cu seamă în sec. al XIX-lea. Acestea devin procedee active şi de aplicare intensă în primele decenii ale sec. al XX-lea, precum şi în perioada postbelică. Din cauza imperfecţiunii legislaţiei civile, nici până astăzi cetăţenii pătimiţi în acest plan nu-şi pot recăpăta sau corecta propriile nume. Or, tot ce e forţat e şi artificial, banal, străin, după cum tot ce e neglijat cu intenţie e şi reprobabil.

Antroponimia localităţilor din arealul Sângerei include atât prenume vechi tradiţionale (*Ana, Elena, Ioana, Irina, Maria, Sofia; Andrei, Constantin, Gheorghe, Grigore, Ilie, Ion, Nicolae, Pavel, Petru, Ştefan, Vasile*), cât şi prenume mai noi sau moderne (*Adela, Angela, Biatricia, Clara, Corina, Diana, Lucia, Nadina, Silvia; Adrian, Camil, Cristin, Daniel, Emil, Iulian, Lucian, Marcel, Marian, Octavian, Sorin, Teodor*). Multiple şi variate ca formaţii sunt şi numele de familie. Pentru cele mai răspândite în zonă şi, îndeosebi, pentru cele cu etimologie neclară sau dificilă, am întocmit prezentul antroponimicon, lexiconul numelor de familie de mai jos, în care se indică proveniența lor, structura derivaţională, semnificaţiile iniţiale lexicale şi ulterioare onimice, localităţile de largă circulaţie, atestările documentare. Ca surse de informare şi documentare ne-au servit materialele anchetelor onomastice de teren, efectuate pe parcursul mai multor ani, colecţiile de documente istorice, recensămintele vechi şi noi, materialele de arhivă, dicţionarele onomastice, studiile ştiinţifice în domeniu, acestea fiind indicate în „Bibliografia” din final.

Ababei, var. pop. *Ababii* (înregistrat în comunele Copăceni, Pepeni ş.a.), matronimic cu formă de genitiv, arătând apartenența familială a persoanei (*a babei*). Să se compare şi alte formaţii onimice genitivale: *Acatrinei, Adăniloaiei, Agafiţei, Aioanei, Asaftei, Asandei, Avădanei, Avoivodesei.* Aceste nume ţin de formula populară de identificare a persoanelor. **Adam** (Sângerei), numele de familie şi prenumele *Adam* au etimologie discutată: (1) ebr. *adhaman* „sol, pământ”, (2) ebr. *adham* „om”, „bărbat”,

BDD-A6830 © 2012 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:50:06 UTC)

(3) arab. „a se uni", „sociabil". În cazul primei explicații se sugerează ideea proveniență divine a omului – „cel făcut din lut", „născut din pământ". La noi a pătruns prin filieră slavă. E răspândit şi la catolici. Pe terenul limbii noastre, prin derivare, au fost create numele de familie: *Adamescu, Adămoaie, Adămuț.* Cf. şi expresiile: *de la Adam încoace, de când Adam şi Eva, neam cu Adam.* **Agache,** var. pop. *Agachi* (Biruința, Sângerei), din pren. *Agapie,* explicat prin gr. *agápe* „dragoste", „dragoste creştină", „bucurie spirituală", „milă". Aceeaşi etimologie o are şi apel. rom. *agapă* „masă duhovnicească", „petrecere prietenească". În antroponimia românească a pătruns prin calendarul creştin greco-slav. E menționat documentar în sec. al XV-lea. Agapie, ctitorul Mănăstirii Agapia, este atestat în anul 1484. În documentele de după 1500 apar şi formele fem. *Agapia, Gapia, Agafia, Gafia.* **Alexa** (Bocancea-Schit), numele de familie provine de la prenumele *Alexe,* acesta fiind de origine greacă: vb. *alexeim* „a apăra". Prenumele *Alexe* a pătruns în onomastica românească prin filieră slavă. Circulă şi cu formele *Alexie, Alexei, Alex.* Sf. Alexe e pomenit în biserica orientală la 17 februarie, iar în cea apuseană la 17 martie. Sărbătoarea numită la noi *Alexiile* (din 17 martie) e legată de venirea primăverii, în această zi fiind venerate vietățile.

Ambroz, var. *Ambros* (Alexăndreni), reproduce sub forme modificate pren. *Ambrozie*, dedus din gr. *Ambrósios* „nemuritor". Aceeaşi etimologie o are şi termenul *ambrozie* „elixir al tinereții", „licoare care asigură nemurirea zeilor", „mir purificator", în basmele româneşti „apă vie". În documentele vechi apare cu formele *Ambrose, Ambrosie, Ambroze, Ambrozie.* Sfântul Ambrozie e celebrat în biserica ortodoxă la 7 decembrie. **Andone,** var. pop. *Andoni* (Ciuciuieni, Copăceni), identic cu pren. *Andone* (*Andonie*), acesta fiind pus în legătură cu pren. *Anton,* preluat din latină, aici *Antonius* neavând o explicație etimologică clară. Cu forma *Antonias* a pătruns la greci, de unde prin biserica creştină şi pe cale livrească a fost răspândit în țările europene. Pe teren românesc *Anton* a dezvoltat o bogată serie de nume de familie: *Antonaş, Antoniță, Antonică, Antocel, Antoniu, Andon, Donea, Donciu, Donică, Donici, Doniță, Doncea, Donciu.* **Andrieş** (Iezărenii Noi, Prepelița), identic cu pren. *Andrieş*, diminutiv al lui *Andrei,* explicat prin gr. *Andréas,* hipocaristic al unui nume compus cu gr. *anér, andrós* „bărbat", subst. *andreia* însemnând „bărbăție, curaj". În antroponimia românească *Andrei* a pătruns prin calendarul creştin greco-slav. Apostolul Andrei e considerat cel dintâi propovăduitor al creştinismului la români. Pe terenul limbii rămâne prenumele a servit ca bază de formare a numelor de familie: *Andrieş, Andriuță, Andrițoiu, Andruță, Andreescu.* Ziua de pomenire în biserica ortodoxă a *Sf. Andrei* este 30 noiembrie.

Andriuță (Pepeni, Sângerei), reproduce pren. *Andriuță,* derivat diminutival al lui *Andrei*, acesta fiind de origine greacă: *Andreas* < *anér, andrós* „bărbat"; *andrea* „bărbăție, curaj". Prenumele etimon a fost preluat din calendarul creştin greco-slav. Antroponimia noastră istorică a moştenit din latina dunăreană acelaşi nume, însă cu formele *Îndrea* şi *Undrea,* acestea păstrate până astăzi doar ca numele lunii decembrie, pe lângă denumirea aceleiaşi luni *luna lui Andrei* şi denumirea sărbătorii populare *Andreiu,* legată de obiceiul ursitului. **Andronic** (Chişcăreni, Copăceni), provine din pren. *Andronic,* preluat din vechiul antroponimicon grecesc şi răspândit prin biserică. La origine *Andrónikos* este considerat o formație compusă din *anér, andrós* „bărbat" şi *nike* „victorie". Apare menționat în sursele documentare româneşti începând din sec. al XVI-lea.

BDD-A6830 © 2012 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:50:06 UTC)

Ca nume de familie dispune astăzi de formele: *Andronic, Andronache, Andron, Dron, Dronea, Dronic.* **Anghel** (Sângerei), nume de familie format de la pren. *Anghel*, răspândit în Europa prin textele religioase greceşti, latine şi slave, atestat în documentele româneşti din sec. al XVI-lea. Cf. gr. *ángelos* (pronunţat cu *ghe*) „trimis, sol", „sol al divinităţii", lat. *angelus* „trimis", „mesager al lui Dumnezeu". În biserica creştină *Sf. Arhangheli Mihal şi Gavriil* se celebrează la 8 noiembrie. **Aniţoaie** (Copăceni), nume matronimic, cu formă redusă, la origine fiind o formaţie în cazul genitiv, arătând apartenenţa familială a persoanei (*a Aniţoaiei*). După acest tip formativ sunt create numele de familie: *Ababei, Aioanei, Asaftei, Asandei, Avădanei.*

Apostol (Cozeştii, Pepeni, Sângerei), reproduce prenumele *Apostol,* devenit nume creştin şi răspândit prin cărţile religioase, aceasta în memoria celor 12 apostoli ai lui Iisus Hristos, întemeietorii şi propovăduitorii credinţei creştine. *Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel* sunt comemoraţi de biserică răsăriteană în ziua de 29 iunie. În spaţiul pruto-nistrean circulă nume de familie de formaţie diferită: *Apostol, Apostolescu, Apostolache, Apostolide, Apostu, Postu.* **Arapan** (Bălăşeşti), derivat cu suf. *-an* al num. pers. *Arapu,* acesta având etimologie multiplă (vezi infra *Arapu*). Antroponimia noastră cunoaşte şi alte nume de familie formate de la acelaşi etimon onimic: *Arapanu, Arăpeanu, Arăpescu, Arăpilă, Arăchilă.* **Arapu** (Sângerei, Sângereii Noi), nume de familie cu etimologie multiplă: (1) antrop. *Arabu* < etnon. *arab* „persoană de etnie arabă", (2) apel. *arap (harap)* „om cu pielea şi părul negru", (3) apel. *arap* „servitor", „slugă". Documentele vechi atestă mai multe persoane cu acest nume: *Alexa Arapul,* postelnic (1617), *Gheorghe Arapul*, martor la o vânzare de moşii (1625), *Isac Arapu*, staroste de neguţători (1610), *Ivan Arapu*, slugă a lui Alexa postelnicul (1617). **Arsene,** var. pop. *Arseni* (Ţipleşti), identic cu pren. *Arsene*, de origine greacă: *Arsenios* < *arsenikós* „bărbătesc, viril" < *arsénikos* < *arreno* „bărbat". Răspândit la popoarele din Europa prin calendarul creştin. Este cunoscut la noi din sec. al XV-lea. A dat naştere la multe nume de familie: *Arsene, Arsenie, Arsenel, Arsenică, Arsinoiu, Arsinescu.* Atestat frecvent în documentele vechi: *Arsenie*, egumen (1539), *Arsenie*, martor (1598), *Arsenie*, călugăr (1614), *Arsenie*, neguţător (1621), *Arsenie Ursonici* (1623).

Arvinte (Bocancea-Schit, Chişcăreni, Flămânzeni), forma populară a pren. *Laurenţiu,* pus în legătură cu lat. *Laurentius*, la origine un adjectiv al top. *Laurentum* (oraş neidentificat în Peninsula Italică), de la care ar proveni lat. *laurentum* „tufe de laur" şi lat. *laurus* „laur, dafin", etimonul termenului rom. *laur*, cu acelaşi înţeles. Devine nume calendaristic şi este răspândit datorită comemorării unor martiri de religie creştină. Din aceeaşi familie fac parte numele de familie: *Lavrente, Lavrinte, Laur, Laurian.* **Avădanei,** var. pop. *Avădănii* (Chişcăreni, Sângerei), nume matronimic, redând la origine apartenenţa familială a persoanei (*a vădanei*). Este o formaţie onimică ce ţine de formula populară de identificare a persoanelor. Vezi şi *Ababei.* **Avram** (Sângerei), reproduce pren. *Avram,* numele biblic *Abram* fiind explicat în mod diferit: (1) ebr. *Abram* „tată măreţ, înălţat", (2) ebr. *Abraham* „tatăl multor neamuri" ş.a. A fost răspândit la popoarele europene odată cu creştinismul. În antroponimia noastră e cunoscut din sec. al XV-lea cu forma *Avram*, preluat prin intermediu slav. Pe teren propriu a format numele de familie: *Avrămescu, Avrămiţă, Avrămuţă, Avrămoiu. Avram* e frecvent atestat în documentele vechi: *Avram,* diac de vistierie (1490), *Avram, Avramie*, călugăr (1582), *Avram*, scutar (1622), *Avram*, staroste şi pârcălab (1563).

BDD-A6830 © 2012 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:50:06 UTC)

Băbălău (Ciuciuieni), poreclă la origine, *băbălău* însemnând „om bătrân şi neputincios”, „om îmbătrânit, înaintat în vreme”. Apelativul însă e cunoscut şi cu sensul de persoană imaginară cu care sunt speriaţi copiii. **Băltag** (Flămânzeni), identic cu *Băltac*, ambele porecle de proveniență apelativă: *Baltac* < *baltă* + suf. *-ac; Băltag* < *baltă* + suf. *-ag* (var. a lui *-ac*). Nu este exclusă şi o altă etimologie: *Băltag* < apel. *baltag* „topor cu coadă lungă, întrebuinţat şi ca armă de luptă”. Dispune şi de formele: *Baltag, Baltaga, Baltagă, Băltaga, Băltagă.* Un *Mihaiu Băltagu* este menționat la 1621. **Bălțătescu** (Sângerei, Vrăneşti), derivat cu suf. *-escu* de la *Bălțatu*, acesta poreclă la origine: *bălțat* „vărgat”, „cu păr de culoare diferită”. Etimonul onimic *Bălțatu* e frecvent menționat în documentele vechi: *Cernat Bălțatul* (1609), *Toader Bălțatul* (1616, 1617), *Ursu Bălțatul* (1616), *Vasile Bălțatul* (1567-1574), *Bălțatul*, mejieş, hotarnic (1617). **Bălan,** var. *Balan* (Bilicenii Noi, Bilicenii Vechi, Copăceni), la origine supranume (*Bălanu),* acesta având ca bază de formare adj. *bălan* „alb”, „blond”, etimonul referindu-se la o persoană cu părul deschis, blond. Derivate onimice: *Bălănescu, Bălănici, Bălănoaie, Bălănoiu, Balănuță.* Atestări documentare: sat unde este *Balan* (1437), sat unde a fost *Balan* (1531), seliştea lui *Bălan* (1459), *Bălan,* vătăman (1446), *Bălan,* fiul lui Petrea (1601), *Bălan* din Bălăneşti (1623). **Bănaru,** var. *Banari, Bănariu* (Drăgăneşti, Iezărenii Noi, Sângereii Noi), la origine nume de profesie: *bănar* „persoana care face sau administrează banii”, „funcţionar sau lucrător la monetăria statului”. Derivate: *Bănăriță, Bănărescu, Banariuc.* **Bârlădeanu** (Sângerei, Ţipleşti), formaţie cu suf. *-eanu* de la denumirea oraşului *Bârlad,* referindu-se la originea locală a posesorului. Să se compare şi alte nume de familie de proveniență similară: *Braşoveanu, Brăileanu, Gălățeanu, Ieşanu, Lozovanu, Măgureanu, Rădăuțeanu, Soroceanu, Suceveanu, Tudoranu, Vasluianu.*

Bârsan, var. *Bârsanu, Bârseanu* (Bilicenii Noi, Bilicenii Vechi, Pepeni), derivat cu suf. *-anu/-eanu* de la top. *Bârsa*. *Bârsanii* basarabeni erau la origine mocani veniți încoace cu turmele din Carpații Orientali, anume din depresiunea Bârsei, cunoscută în istorie cu denumirea *Ţara Bârsei.* Oile *bârsane* erau prețuite pe vremuri pentru lâna lor lungă şi aspră, folosită la fabricarea postavurilor de suman. **Bejan** (Bilicenii Noi), nume de origine slavă (comp. bg. *Bejan, Bejana*, cu radicalul *беz* „fugă”) sau formaţie pe teren propriu, postverbal al lui *a bejeni (a băjeni)* „a fugi”, „a se retrage în faţa unei primejdii (război, invazii, urmăriri etc.)”, „a se refugia”, la bază având aceeaşi semnificaţie „fugă”. În antroponimia noastră dispune de atestări vechi: *Bejan*, ceaşnic (sec. XVI-XVII), *Bejan* din Dorneşti (1621), *Bejan,* fiul Mariei (1625), *Bejan*, slugă domnească (1528), *Ion Bejan* (1591), *Onciul Bejan* (1614). **Bejenaru** (Chişcăreni, Iezărenii Noi, Răzălăi, Slobozia-Măgura, Ţipleşti), apelativ la origine: *bejenar (băjenar)* „persoană care şi-a părăsit locul de trai (ţara, regiunea, localitatea), din cauza invaziilor duşmane, a persecuţiilor de ordin politic, etnic, religios sau a exploatării de către stat sau boieri”, „fugar”. Fenomenul a avut loc în ţările române, care se aflau sub ocupaţia otomană şi, mai cu seamă, în timpul războaielor cu turcii şi năvălirii tătarilor (sec. XVI-XVII). În Basarabia au existat mai multe sate cu bejenari originari din Dobrogea şi Muntenia: *Coştangalia-Bejenari, Tartaul-Bejenari* (ţin. Greceni).

Beneş (Bursuceni), explicat în mod diferit: (1) din ung. *Beneş*, (2) din sl. *Beneş*, în ambele cazuri pornindu-se de la un hipocoristic *Ben*, rezultat prin trunchierea unor prenume ca *Benedict, Benefacio, Benjamin.* Să se compare: rom. *Benea, Benu,*

BDD-A6830 © 2012 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:50:06 UTC)

bg. *Benjo, Beno*. Atestări documentare: *Benu*, fiul lui Petru (1429), *Benea*, fiul Maricăi (1610), *Cozma Benea* (1605), *Duma Benea* (1487), *Sima Benea* (1497, 1500). **Beraru,** var. *Berariu* (Prepelița), numele de familie face parte din categoria antroponimelor profesionale: *Beraru* < apel. *berar* „specialist în fabricarea berii", „negustor care ține o berărie" (< *bere* + suf. *-ar*). Compară numele atestate în documentele vechi: *Arpentie Bărarul* din Iași (1624), *Neculai Bărarul*, martor la o dăruire (1620). **Berbecaru** (Biruința, Chișcăreni, Dumbrăvița), antroponim profesional, reproduce apel. *berbecar* „cioban care paște berbecii", derivat cu suf. *-ar* de la *berbec.* A fost înregistrat cu formele *Barbacari, Bărbăcari, Bărbăcaru, Berbecari, Berbecaru.* **Berezan** (Pepeni), derivat cu suf. *-an* de la un presupus num. pers. *Bereza*, acesta de origine slavă: *береза* „mesteacăn". Să se compare antroponimele ruseşti: *Berezin, Berezinski, Berezov, Berezovski.* În antroponimia noastră numele *Berezan* mai poate avea formele: *Berezanu, Berezean, Berezeanu.* **Beşliu** (Pepeni), reproduce apel. *beşliu*, folosit în trecut cu sensurile: „cavalerist turc", „curier domnesc", „jandarm", preluat fiind din turcă (*beşli* „trupă de cinci soldați" < *beş* „cinci" + suf. *-li*). Să se compare şi *Beşleagă*, compus din *beşli aga* (< tc. *beşli ağasi*) „căpitan de beşlii". **Bezărău,** var. *Bezerău, Bezereu* (Biliceni Vechi), din numele de poreclă *Bezărău,* etimonul acestuia fiind apel. *bezărău* „prapor".

Blaj, var. *Blaja* (Heciul Vechi, Sângereii Noi), de origine slavă: *блага, благо, блаже* „bunătate". Compară numele de persoane atestate în documente: *Blaj*, boier (1410), *Blaj*, şoltuz de Trotuş (1587). Derivate: *Blăjan, Blăjescu, Blajevici.* **Bodrug** (Dumbrăvița), nume de poreclă la origine, explicat în mod diferit: (1) reg. *bodrog (bodrug, bodrugă)* „trunchi de lemn folosit ca suport în munca dulgherului, rotarului, cizmarului", (2) reg. *bodrog*, postverbal de la *a bodrogăni (a bodogăni)* „a bombăni supărat", (3) antrop. *Bodrea*, cu suf. *-og/-oagă*, ca în cazul num. pers. *Băciog/Băcioagă, Cârlog/Cârloagă, Minciog/Mincioagă.* **Bogdan** (Dumbrăvița, Sângerei), reproduce pren. *Bogdan*, de origine slavă: *Bogdan* < *bog* + *dan* „dat, dăruit de Dumnezeu". Se crede că a pătruns la români din vechea slavă, fiind susținut apoi de numele preluate de la bulgari, sârbocroați, precum şi de la ruşi şi ucraineni. Atestări vechi în Maramureş şi Transilvania (sec. XIII-XV), în Moldova (sec. XV-XVI): *Bogdan*, boier (1421), *Bogdan*, stolnic (1452), *Bogdan*, fiul lui Hărman (1481), *Bogdan*, slugă domnească (1491), *Bogdan*, medelnicer (1528), *Bogdan*, străbunul lui Toader (1605), *Bogdan*, tată lui Spiridon (1624) ş.a. Sunt de amintit aici domnitorii Moldovei: *Bogdan I* (1359-1365), *Bogdan II* (1449-1451), *Bogdan III* (1504-1517).

Boghiu (Flămânzeni), poreclă la origine: apel. *boghi/boghiu (boaghe/boaghie)* „o specie de uliu", „vultan (hultan)", „bufniță". Derivatul său *Boghean* e menționat într-un document din 1590. A nu se confunda cu *Bodiu*, care este de origine slavă (comp. bg. *Bodjo*). Nu este exclus ca un *Boghiu* să fi devenit *Bodiu* printr-un grad avansat de palatalizare a grupului fonetic *ghi*, transformat în *di*. **Boleacu,** var. *Boleac* (Dumbrăvița,), derivat cu suf. *-ac* de la *Bolea*, acesta corelat cu slav. *Боля* „bun, blajin", dar şi cu *Bolea*, numele unui personaj imaginar cu care se sperie copiii. Documentele atestă prenumele feminin *Bolea: Bolea*, sora lui Glavan pisar (1528), *Bolea*, fiica lui Giurgea (1546), *Bolea*, fiica lui Isaia (1588). Compară şi numele de familie: *Boleanu, Bolescu.* **Bologan** (Chișcăreni, Copăceni, Flămânzeni, Slobozia-Chișcăreni), derivat cu suf. *-an* de la *Bolog (Bologa)*, acesta explicat prin: (1) ung. *Balog*, nume înrudit cu *Blaga* (< v. sl. *благъ* „bun"),

BDD-A6830 © 2012 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:50:06 UTC)

(2) ung. *bolog* „stângaciu”. Un *Cârstea Bolog* e menționat documentar în 1610. Ca prenume *Blaga* dispune de mai multe atestări în documentele vechi: *Blaga*, fiul lui Efrim (1609), *Blaga*, fiul lui Toader (1609), *Blaga*, fiul Muşei (1622), *Blaga Stărpu* din Costeşti, ţin. Lăpuşna (1609). **Bontea** (Drăgăneşti), înregistrat pe alocuri şi cu formele *Bonta* şi *Bontu*, la baza cărora se poate presupune apel. *bont* „rupt, retezat”, „ciunt, ciont”, „scurt”, prin extensiune „om fără o mână”, „om jos şi gras”. Nu se exclude şi o altă explicație: *Bontea*, derivat cu suf. *-ea* de la *Bont*, hipocoristic al lui *Bonifatie* (< lat. *Bonifatus* „norocos”, „fericit”). Derivate: *Bontaş, Bontăş, Bonteanu, Bontică.* Atestări documentare: *Bonta Barbovici* (1650), *Ioniţa Bontăş* (sec. XV), *Iliaş Bontea* (1442), *Mihul Bontea* (1495), *Toma Bontica* (1471). **Bosânceanu** (Prepeliţa), derivat cu suf. *-eanu* de la numele unui sat *Bosâncea (Bosincea)* sau *Bosânceni (Bosinceni)*, acesta, la rândul său, un antroponim la origine. Sate cu astfel de nume au existat în trecut în Moldova şi Bucovina (sec. XVI-XVII).

Bradu (Dumbrăviţa), prenume la origine, având la bază apelativul *brad*, moştenit din geto-dacă, cuvânt cu valoare simbolică în credinţele şi obiceiurile românilor – „pom al vieţii”. Derivate: *Brada* (prenume feminin), *Brădeanu, Brădescu, Brădiceanu, Brădulescu, Brăduţă, Brăduţeanu.* Compară şi numele atestate în documente: *Bradici* din Bradiceşti (1436), *Bradici*, slugă domnească (1546). **Braşoveanu,** var. *Braşovanu* (Copăceni, Sângerei), antroponim de proveniență toponimică, indică originea primară a persoanei: *braşovean* „locuitor al oraşului Braşov”. Să se compare şi alte nume formate după acelaşi model: *Bârlădeanu, Brăileanu, Gălăţeanu, Ieşanu, Lozovanu, Măgureanu, Rădăuţeanu, Soroceanu, Suceveanu, Vasluianu.* **Breazu** (Copăceni, Heciul Nou, Mărineşti), poreclă la origine, din *Breazu* „bărbat cu o şuviţă de păr sură pe cap” sau din *Breazu* „(figurat) mai de seamă; deosebit”. Derivate: *Brezan, Brezoianu, Brezoiescu.* **Brega,** var. *Bregu* (Pepeni), de origine slavă: *Breg* < sl. *брегъ, бръгъ* „mal”, „movilă”, bază de formare a num. pers. slave *Bregov* şi *Bregovici.* Antroponimia noastră mai cunoaşte variantele de creație proprie: *Bregeanu, Bregulescu, Bregulici.*

Bucătaru (Bursuceni, Slobozia-Măgura), nume de familie din categoria antroponimelor profesionale, având la bază apel. *bucătar* „persoană (bărbat) care are meseria de a găti bucate, mâncăruri”. Este un nume de formație recentă şi deci nu dispune de atestări documentare mai vechi de sec. XIX şi nici pe teren onomastic popular. **Bucur** (Copăceni), la origine având un presupus cuvânt vechi al limbii române *bucur*, de origine autohtonă, de la care provine vb. *a (se) bucura* şi subst. *bucurie*, înrudit etimologic cu alb. *bukurë* „frumos”. Este frecvent atestat în documentele vechi: *Bucur* (sec. XV), *Bucur Dan* (1507), *Bucur*, slugă domnească (1507), *Bucur* din Crăeşti (1615), *Mihăilă Bucur* (1584), *Bucur Nanu* (1774). **Budeanu** (Bocancea-Schit, Copăceni), numele poate fi explicat prin derivarea cu suf. *-eanu* din antrop. *Buda (Budea, Budu)* sau din top. *Buda.* În spaţiul pruto-nistrean au existat mai multe sate cu denumirea *Buda,* dintre care şi cel actual *Buda* (rn. Călăraşi). Documentele vechi atestă prenumele *Buda* şi *Budu: Buda*, frate cu Nastea (1488), *Buda*, slugă domnească (1521), *Buda*, tatăl lui Ionaşco (1614), *Budul*, boier (1421), *Budul*, tatăl lui Ionaşcu (1625) ş.a., precum şi numele de familie *Budeci* şi *Budoae: Dumitru Budeci* (1470), *Maria Budoae* (1619). **Bufteac** (Slobozia-Chişcăreni), derivat cu suf. *-ac* de la numele de familie *Buftea*, acesta poreclă la origine: *Buftea* „om sau copil cu burta mare”, „om sau copil gras” < apel. reg. *buft* „pântece, burtă”. Să se compare şi alte nume de familie derivate cu suf. *-ac: Bătrânac, Boleac, Buşuleac, Comănac.*

BDD-A6830 © 2012 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:50:06 UTC)

Buga (Bilicenii Vechi, Prepelița), nume cu bază lexicală în limba română: *bugă* „taur”. Prin derivare cu diferite sufixe a dat naştere seriei onimice: *Bugoiu, Bugulea, Bugolici, Buglea, Buguță, Buguleanu, Bugulescu.* Atestări documentare: *Buga*, comis (1443), *Ion Buga*, martor la vânzarea unei părți de moşie (1620). **Buiuc** (Iezărenii Noi), nume de origine turcică: *Buiuc* < *büyük* „mare”, „înalt”. Derivate: *Buiucan (Buican), Buiucanu, Buiceanu.* Înrudit etimologic cu acesta e *Buiucliu*, derivat turcic cu suf. *-li* de la acelaşi etimon, având sensul inițial „marele”, „înaltul”. A nu se confunda cu *Bâicu* (< tc. *bīyīk* „mustață”), din care a rezultat *Bâicanu.* **Buligă,** var. *Buliga* (Chişcăreni, Iezărenii Vechi, Slobozia-Chişcăreni), format cu suf. *-igă/-iga* de la *Bulă (Bulea, Bulu)*, poreclă provenită din apel. *bul (bulă)* „sdreanță”. Alte derivate de la numele de poreclă: *Bulete, Bulică, Buliță, Buluş, Buluță.*

Bunescu (Flămânzeni), derivat cu suf. *-escu* al pren. *Bunea* sau *Bunu*, acesta având la bază adj. *bun*, în opoziție cu adj. *rău*, care a dat naştere pren. *Rău* şi apoi num. fam. *Rău.* Antroponimia românească cunoaşte şi alte derivate de la *Bunea (Bunu): Bunilă, Buniță, Bunoiu, Bunulescu.* Documentele vechi atestă prenume feminine şi numele de familie cu acelaşi radical: *Buna*, fiica lui Onicică (1584), *Buna*, mama Anuşcăi (1596), *Buna*, fiica Magdalinei (1601), *Bunița* (1618); *Bunescu* (1617), *Buneş* (1529), *Bunilă* (1507). **Burlacu** (Mărineşti, Rădoaia, Sângereii Noi), provine din apel. *burlac* „bărbat necăsătorit; celibatar”. E un nume bine reprezentat în antroponimia basarabeană, aceasta, probabil, şi pentru faptul că recensămintele vechi înregistrau în satele noastre o categorie separată de locuitori necăsătoriți. Comp.: Briceni, ținut. Soroca – 65 de gospodării familiale, 8 ale văduvelor, 34 ale burlacilor; Copăceni, ținut. Orhei – 123 gospodării de țărani, 4 de văduve, 24 de burlaci (sec. XIX). **Buşilă** (Bocancea), este considerat nume de poreclă: *buşilă*, derivat cu suf. *-ilă* din vb. *a buşi* „a lovi cu pumnul”, „a da la pământ; a trânti”. Poate fi însă şi un derivat cu suf. *-ilă* din *Buş (Buşa, Buşu)*, la origine un hipocaristic slav – *Buşa, Buşo*, forme trunchiate ale lui *Buşman (Buşuman)*. Derivate ale lui *Buş* sunt şi *Buşcă, Buşcu.* Un *Toader Buşcul* din Sipoteni e menționat în 1568. **Butnaru,** var. *Botnari(u), Botnaru* (Bilicenii Vechi, Chişcăreni, Ciuciuieni), numele unei meserii la origine: *butnar* „meşteşugar care face vase de lemn din doage; dogar” (< germ. *Büttner*). Atestări documentare: *Botnariul* din Negreşti, ținut. Neamț (1607), *Sandu Botnaru* (1749), *Toader Butnar* din Străşeni (1764), *Zaharia Botnar* din Chişinău (1796).

Caimacan (Dumbrăvița), la origine numele unui curtean domnesc: *caimacam (caimacan)* „locțiitor al domnitorului în lipsa lui sau până la înscăunarea acestuia în tron”, „locțiitor al unui demnitar de curte domnească”. Pasaje din letopisețele Țării Moldovei: „Şi au purces cu toții la Țarigrad. Ghenghea logofătul şi Enache postelnicul rămăsese c a i m a c a m i la scaun” (Miron Costin). „Deci, cădzând Bogdan c ă i m ă c a n, grijit-au pe Mihai-vodă cu toate deplin, câte i-au trebuitu” (Ion Neculce). **Calancea** (Chişcăreni, Copăceni, Prepelița), variantă a lui *Calangea*, dedus din *Calangiu,* nume de agent la origine: *calangiu* „spoitor de vase de aramă”. **Calotă** (Chişcăreni), formație cu suf. *-otă* de la *cala*, de proveniență greacă, în limba de origine *kalós* însemnând „frumos”, „bun”, radical prezent în prenumele greceşti *Kallinikos, Kalliapis, Kallistratos*, şi acestea folosite la români ca nume de botez – *Calinic, Caliope (Caliopa), Calistrat.* Atestări documentare: *Calotă*, bunicul lui Ion (1604), *Calotă* din Bărboşi (1621), *Kalota* (1689), *Kalote* (1726). **Caracaş** (Bobletici, Dumbrăvița), nume de origine turcică: *kara* „negru”

BDD-A6830 © 2012 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:50:06 UTC)

+ *kaş* „sprânceană”; *Karakaş* „(om) cu sprâncene negre”. Compară antroponimele: tc. *Karakaş,* bg. *Karakaş, Karacoşev.* **Caraiman,** var. *Cărăiman* (Cubolta, Dumbrăvița, Sângereii Noi), identic cu *Caraman (Cărăman)*, modificat prin epenteza lui *i* din structura onimicului *Caraman*, acesta fiind considerat de origine turcică (vezi *Cărăman*). Documentele îl atestă începând din sec. al XVI-lea: *Ion Cărăiman*, păharnic (1597), *Procop Cărăiman*, vistier (1609-1611), *Cărăiman*, comis (1676), *Irimie Cărăimanul* (1774).

Călăraşu (Copăceni, Sângerei), la baza numelui stă apelativul *călăraş*, termenul militar referindu-se la o breaslă de oşteni din vechea armată a Moldovei. Călăraşii, ostaşii călări, constituiau corpul principal al slujitorilor domneşti, care îndeplineau funcția de curieri şi, în anumite situații, de apărători ai hotarelor țării. Ei se recrutau dintre țăranii liberi, fără sau cu puțin pământ, aşezați prin poruncă domnească în slobozii, pe moşiile marilor proprietari, pe ocinile mănăstireşti sau domneşti. Documentele vremii îi atestă frecvent pe călăraşii de Lăpuşna, Orhei, Soroca şi Hotin. O veche slobozie a călăraşilor moldoveni a fost, probabil, orăşelul de astăzi Călăraşi. **Cărăman,** var. *Caraman* (Bilicenii Vechi, Sângerei), nume cu etimologie multiplă: (1) tc. *Karaman* < *karaman* „brunet”, „negru”, (2) tc. *Karaman* < *karaman* „tare”, „puternic”, (3) tc. *Karaman*, formă prescurtată de la *Karamanli* „originar din *Karamania* (provincie istorică în Asia Mică). Antroponimul e cunoscut şi la bulgari (*Karaman, Karamanov, Karamanski, Karamanliev)*. În antroponimia noastră a pătruns fie direct de la turci, fie prin intermediu bulgar. Derivate: *Cărămăniță, Cărămănuță, Cărămănoiu.* Atestări documentare: *Darie Cărăman* din Dubăsari (1774), *Constantin Cărâman* (1780), *Gavril Căraman* (1792).

Cărăuşu, var. *Cărăuş, Carauş* (Bilicenii Vechi, Dumbrăvița, Sângereii Noi, Țipleşti), nume de ocupație la origine: *cărăuş* „persoană care face cărăuşie, transport de mărfuri sau de persoane făcut cu carele, căruțele, trăsurile”. Cărăuşia era practicată pe larg în trecut, atât de locuitorii din mediul urban, cât şi cei de prin sate. Recensământul populației din anul 1774 indică pentru numeroase persoane ocupația lor de cărăuşi: Andrei, *cărăuş* din Şişcăuți, Iordache sin *cărăuşul* din Bălcăuți, Ion, *cărăuş* din Corjeuți, ținut. Hotin. **Chelaru,** var. *Chilari, Chilariu, Chilaru* (Bilicenii Vechi, Țipleşti), variante onimice ale supranumelui *Chelaru: chelar (cheilar* < *cheie,* pl. hot. *cheile* + suf. *-ar*) „persoana care deține cheile (de la pivnițe şi cămări) la curtea domnească sau într-o gospodărie boierească”, „econom”, „intendent”. **Chihai** (Bilicenii Vechi), la origine termen administrativ, având în trecut semnificații diferite, precum şi forme de scriere diferite: *Chehai, Chehaia, Chihai, Chihaia* – „reprezentant al domnilor români la Poarta Otomană”, „şef de poştă”, „şeful pădurarilor”, „slujbaş” ş.a. Cuvântul etimon e de proveniență turcă: *kehaya* „intendent al vizirului sau al unei paşă”. Atestat ca termen şi nume propriu în documentele vechi: Dumitru, *chihaia* din târgul Lăpuşna (1606), Andrieş, *chihaia* (1774), *Ionaşco Chihaia* (1622), *Oniță Chihaie* (1729), *Vasile Chihaia* (1796). **Chiorescu** (Coşcodeni, Flămânzeni), derivat cu suf. *-escu* de la *Chioară*, care poate fi explicat prin ung. *Kövar.* A fost înregistrat şi cu formele *Hiorescu* şi *Hiorăscu*. Derivat al lui *Chioară* e *Chioreanu*, atestat şi *Hioreanu.* **Chiriac** (Coşcodeni, Rădoaia), prenume grecesc la origine: *Chiriac* < gr. *Kyriakos* < adj. *kyriakos* „dumnezeiesc”, „aparținând lui Dumnezeu” < subst. *Kyrios* „Dumnezeu”. Prenumele *Chiriac* a fost răspândit la popoarele europene prin calendarul greco-slav, la români fiind cunoscut din sec. al XV-lea. Pe teritoriul limbii noastre a dat naştere

BDD-A6830 © 2012 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:50:06 UTC)

la o numeroasă serie de hipocaristice şi derivate: *Chira, Chirana, Chiru, Chirica, Chirică, Chiricu, Chiriceanu, Chiricescu, Chiriță, Chirițescu, Chiruşa, Chiruță, Chiriţoi.* Atestări documentare: *Chirana*, soția lui Vrănav (1597), *Chiriac*, monah (1603), *Chiriac*, pârgar (1607), *Chirică*, slugă domnească (1555), *Chiriiac*, pârcălab de Putna (1621), *Dumitrache Chiriță*, postelnic (1597-1611), *Maria Chirițoaie*, postelniceasă (1608-1622). **Chisar,** var. *Chisari, Chisariu, Chisaru* (Chişcăreni, Coşcodeni, Iezărenii Vechi), supranume la origine: *Chisar (chiser)* „unealtă de dulgherie". A fost explicat şi prin apel. *chisar*, derivat cu suf. *-ar*, desemnând meseriaşul care confecționează *chisele; chisea* „pungă pentru bani, tutun". Este menționat în 1625: *Chisar*, vinde o parte din moşia Şendreni. **Chitoroagă** (Mărineşti), poreclă la origine: *Chitoroagă* < reg. *chitorog (pitorog)* „un soi de peşte mic". Atestări documentare: *Chitorog*, mazil (1770), *Chitoroagă*, pescar (1774).

Ciolpan, var. *Celpan* (Flămânzeni), poreclă la origine: apel. *ciolpan* „partea de jos a tulpinii rămasă în pământ după ce a fost tăiat copacul; ciot, buturugă", „(fig.) om de statură joasă, gras şi greoi". Sinonime onimice: *Josu, Scurtu.* Atestări documentare: *Ciolpan* (1538), *Ciolpan Pătraşcu*, diac (1611). **Ciuhureanu** (Coşcodeni, Sângereii Noi), derivat cu suf. *-eanu* de la top. *Ciuhur*, râu, afluent pe stânga al Prutului, onimicul arătând originea locală a posesorului primar: „locuitor de pe Ciuhur sau dintr-un sat de pe Ciuhur". Varianta *Ciugureanu* prezintă o formă eronată de scriere, influențată de limba rusă, la fel ca şi cea a hidronimului *Ciugur.* **Ciuntu** (Bursuceni, Chişcăreni), nume de poreclă la origine: *ciunt* „retezat, tăiat, rupt", „(despre oameni) fără o mână". Aceeaşi etimologie o are *Ciuntea.* Atestări documentare: *Coste Ciuntul*, nepotul lui Hodco (1492), *Ioan Ciuntul*, fiul Maricăi (1624). **Coca** (Bălăşeşti, Bursuceni, Ciuciuieni, Pepeni), la origine un hipocoristic al prenumelui *Constantin*, la fel ca şi *Costa, Costea, Cota, Cotea.* Derivate de la *Coca* sunt *Cocea, Coceanu, Cociu.* Atestări documentare: *Cocea*, vistier (1572), *Coce (Cocea)*, comis (1593), *Iordachi Cociu* (sec. XVI).

Cocieru (Flămânzeni), nume de ocupație la origine: *cocier* < *cocie* „trăsură uşoară de două persoane; brişcă, călească, caretă" + suf. *-er(u)*. *Cocieri* se chemau meşteşugarii care făceau cocii, trăsuri, căruțe, dar şi persoanele care mânau caii la o cocie. Derivate onimice profesionale cu suf. *-er(u): Drăniceru, Medelniceru, Oieru, Pivniceru, Răchieru.* De la antrop. *Cocieru* provine denumirea satului *Cocieri* din rn. Dubăsari. **Codreanu** (Bilicenii Vechi), var. deriv. *Codrescu* (Chişcăreni), derivate ale apel. *codru*, într-un caz cu suf. *-eanu*, iar în al doilea caz cu suf. *-escu.* Ca nume de familie apare şi cuvântul etimon *(Codru),* precum şi alte derivate de la acesta (*Codrea, Codruț, Codruță)*. Atestări documentare: *Codrea*, din Saca (1616), *Codreanu*, slugă domnească (1546), *Vasile Codreanu* (sec. XVIII). **Comerzan** (Pepeni), identificat cu *Cămârzan*, variantă a lui *Cârmâzan*, acesta dedus din *Cârmâz*, cu suf. *-an,* apelativ la origine: *cârmâz* „colorant roşu", vopsea care se obținea din ierburi şi se folosea în trecut pentru a vopsi lâna, pielea. *Cârmâz* sau *Cârmâzan* ar fi fost un nume de poreclă, dat unei persoane cu pielea feții sau cu părul roşcat. Circulă şi în variantele *Camerzan, Camârzan, Cămârzan*.

Condrea (Bilicenii Vechi, Prepelița), explicat prin gr. *Kondras (Kondratos)*, acesta dedus din *Kodrátos*, preluat din lat. *Quadratus* „patrat", semn simbolic în credința creştină. Modificarea *Kodratos* > *Kondraos* s-a produs în grafia grecească şi a fost transmisă în cea slavă (*Kondrat*), de unde a fost transmisă în alte limbi prin cărțile bisericeşti (biblii, calendare etc.). Derivate pe terenul limbii române: *Condrache, Condraş, Condre, Condriță,*

BDD-A6830 © 2012 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:50:06 UTC)

Condroaie, Condruță. Atestări documentare: *Vasile Condrat* (1624), *Condre*, fiul Agafiei (1599, 1606), *Condre*, nepotul lui Donciul (1625), *Condrea*, pârcălab (1607), *Condrea*, vistier (1612), *Condrea Rugină* (1576), *Condrea Lăbuşcă* (1607, 1617), *Condroaie* (1609). **Corman** (Bilicenii Vechi, Bilicenii Noi), variantă a lui *Cormană*, acesta explicat prin apel. *cormană* „parte a plugului, confecționată din oțel, care răstoarnă brazda". Onimicul deci este la origine supranume. Atestat în documente: *Corman*, slugă domnească (1546), *Darie Corman* (1715). **Cosma,** var. *Cozma* (Chişcăreni, Slobozia-Măgura), nume de origine greacă: *Kósma (Kosmia, Kósmos)* < *kósmos* „ordine", „univers", dar şi „ornament", „podoabă". Din antroponimiconul creştin greco-slav a pătruns la popoarele europene, la români fiind cunoscut din sec. al XV-lea. Derivate: *Cosmache, Cosmescu (Cozmescu), Cozman, Cozmin, Cozmiță, Cozmuță.* Atestat frecvent în documentele vechi: *Cozma*, logofăt (1454), *Cozma*, fiul lui Baliță (1489), *Cozma*, jude (1508), *Cozma Benea* (1605), *Cozma Stan* (1623), *Cozmița*, vistier (1452), *Ion Cozmița*, pârgar (1508), *Giurgea Cozmescu*, tatăl Stanei (1522, 1605).

Crucieru (Iezărenii Vechi), derivat cu suf. *-(i)eru* de la *cruce*, apelativul *crucier* însemnând „meşterul care face cruci". De la numele primar *Cruce (Crucea)* au fost create antroponimele *Cruceanu, Crucescu, Crucian.* Atestări documentare: *Crucian*, tatăl Neculei (1593), *Crucian* din ținut. Putna (1613). Un derivat al lui *Cruce (Crucea)* e şi denumirea moşiei *Cruceşti* de pe Răut, menționată în 1807. **Cumpănă** (Coşcodeni), supranume la origine, exprimând o trăsătură de caracter a posesorului – „cumpătat", „stăpânit", „socotit". Sinonime: *Cumpătă, Cumpătatu.* **Cumpătă** (Bobletici, Chişcăreni, Cubolta), explicat prin apel. *cumpătă* variantă a lui *cumpăt*, echivalent cu *cumpătat* „stăpânit", „socotit", „aşezat". Formație onimică rară, etimonul *cumpătat* fiind un derivat regresiv de la *a (se) cumpăta* „a se modera", „a se tempera". Atestări documentare: *Cumpătă* , martor la o vânzare de moşie (1608, 1609), *Ioniță Cumpătă, Gavril Cumpătă, Gheorghe Cumpătă* (1774). **Cupcea** (Copăceni, Sângereii Noi), nume de origine slavă: bg. *Kupce, Kupcjo,* rus., ucr. *Kupce, Kupcea, Kupcici, Kupcin, Kupcinski.* Atestări documentare: *Iurie Cupcea* (Cupcici), boier în sfatul domnesc (1444, 1503, 1520), *Ivan Cupcea (Cupcici)*, logofăt şi vornic (1422-1435), *Mihăilă Cupce (Cupcici)*, slugă domnească (1497, 1546).

Curechieru, var. *Curecheru* (Sângerei, Trifăneşti), derivat cu suf. *-er(u)* de la apel. reg. *curechi* „varză", *curechier* însemnând „persoana care cultivă sau vinde curechi". **Curelaru,** var. *Curelari, Curărari, Curăraru, Curălari, Curălaru, Curerari, Cureraru* (Cubolta, Sângerei, Țipleşti), forma de origine a numelui este *Curelaru*, corespunzătoare apelativului *curelar* „meşter care confecționează curele", „negustor de curele". Aici se are în vedere nu numai fâşia de piele folosită ca cingătoare, ci şi obiectele din piele ce țin de harnaşament, având ca sinonime în acest caz numele de agent *hămurar, şelar.* Ocupația respectivă e frecvent menționată în recensămintele din anii 1772-1773 şi 1774: *Pavăl curălar, Stanciu curălar, Ştefan curălar.* **Curteanu,** var. *Curtianu* (Copăceni), reproduce termenul *curtean* „persoană cu slujbă la curtea domnească" (< *curte* + suf. *-ean*). În Evul Mediu, printre curteni se considerau boierii de divan, dregătorii, oştenii şi voinicii, slujitorii administrației. Pasaje din letopisețele Țării Moldovei: „Şi oricine den c u r t e n i… pre toți i-au adus la breslele sale" (Miron Costin). „Făcut-au mare gătire de oaste, c-au adus… şi călărăşime şi lefegii, şi c u r t e n i" (Ion Neculce).

BDD-A6830 © 2012 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:50:06 UTC)